

Opinie:

Het is tijd voor *skin in the game*

We weten al heel lang dat de klimaatcrisis drastische maatregelen vereist. Waarom neemt 'Den Haag' die dan maar mondjesmaat? Omdat we geen *skin in the game* hebben, maar de negatieve impact van onze keuzes afschuiven, betoogt Piet Sprengers, manager duurzaamheidsstrategie en beleid bij ASN Bank. Hij pleit voor herstel van de wederkerigheid in ons handelen.

Richard III was de laatste Engelse koning die in het harnas stierf tijdens de strijd met zijn rivaal Hendrik Tudor in de Battle of Bosworth Field in 1485. Hij had *skin in the game*: hij droeg met zijn dood zelf de ultieme consequentie voor de veldslagen die hij voerde. De koningen en koninginnen na hem voelden daar niet meer voor en schoven de consequenties van hun besluiten af op hun soldaten.

Profiteren van voordelen, nadelen afschuiven

Het vergt weinig verbeeldingskracht om de parallel te zien met het marktmechanisme. We profiteren maximaal van de voordelen van de marktwerking, maar schuiven de nadelen af op de planeet, een ander land, een groep mensen of zelfs een hele generatie. Bijvoorbeeld door de productie te verplaatsen naar lagelonenlanden, grondstoffen te winnen in landen met slechte milieuwetten, belasting te ontwijken en natuurlijke voorraden uit te putten worden de kosten van het eigen handelen afgeschoven op anderen. Onze voorraden vis, hout, vruchtbare grond en schoon water staan allemaal in de verkoop, maar niemand betaalt de prijs voor het weer aanvullen ervan. De kosten daarvan zijn voor zwakkere groepen en toekomstige generaties.

Elk product is te goedkoop

Deze lijst is eindeloos aan te vullen met andere voorbeelden, omdat het zogenaamd *externaliseren* van kosten een effectieve en legale manier is om goedkoop te produceren. Je kunt daardoor stellen dat het prijskaartje van geen enkel product of dienst de werkelijke kosten evenaart. Elk product is te goedkoop, van een appel tot een spijkerbroek terwijl arbeid eigenlijk te duur is.

Skin in the game: draag de consequenties

In zijn boek 'Skin in the Game' gaat Nassim Taleb uitgebreid in op dit fenomeen: 'If you have the rewards, you must also get some of the risks, not let others pay the price of your mistakes'. Hiermee bedoelt hij dat je alle consequenties zou moeten dragen van een beslissing. Niet alleen de positieve, maar ook de eventueel negatieve. En dan heeft Taleb het nog slechts over *mistakes*, want inmiddels brengen we zelfs bewust schade toe; ontbossing, belastingontwijking, zwakke milieuregels en discriminatie, het zijn allemaal voorbeelden van zelf maximaal profiteren en de nadelen maximaal afschuiven.

Sociaal afschuiven

Veel minder zichtbaar is het sociale afschuiven. Daarmee bedoel ik het creëren van ongelijkheid. Het vergroten van je eigen kansen door de kansen van anderen te verkleinen. Waarschijnlijk is dat minder zichtbaar, omdat we de rechtvaardiging daarvoor – namelijk de ideologie van zelfredzaamheid en 'succes is een keuze' – breed omarmd hebben als moreel acceptabel.

Succes is geen keuze

Maar succes is geen keuze. Volgens het SCP zijn er naar schatting 4,6 miljoen mensen die in hun zelfredzaamheid of maatschappelijke participatie worden belemmerd. Toch is er de afgelopen decennia door de politiek halsstarrig volhard in het zelfredzaam maken van deze groep. Of zelfs deze mensen te wantrouwen en te discrimineren, zoals de toeslagenaffaire laat zien. Je moet zelf je zorgverzekering regelen, zelf je studie financieren, zelf hulp zoeken als je in psychische problemen

komt, huren wordt ontmoedigd, een koopwoning is het ideaal. Zelfredzaamheid kortom als rechtvaardiging voor ongelijkheid en voor het afschuiven van verantwoordelijkheid. Het leverde de Nederlandse staat ongekende bezuinigingen op door 4,6 miljoen mensen de wacht aan te zeggen zodat belastingen van bedrijven en hogere inkomens kunnen worden verlaagd.

In het economisch en sociaal afschuiven ontbreekt kortom de wederkerigheid in ons handelen. De balans waarin voor- en nadelen van een besluit samengaan - op individueel, op bedrijf en politiek niveau - is in de basis ver te zoeken. Als we het logisch vinden om te betalen voor een brood, waarom dan niet voor de kosten die we toebrengen aan medemensen en ecosystemen?

Rivier met rechtspersoonlijkheid

Gelukkig zijn er ook voorbeelden van bedrijven en landen die wel de wederkerigheid in hun besluiten opnemen. Van voor de hand liggend tot verrassend. Zo wil lampenfabrikant Signify haar klanten niet meer opzadelen met plastic verpakkingen en besloot Nieuw-Zeeland de Whanganui rivier een rechtspersoonlijkheid te geven zodat haar belangen meegewogen worden in besluiten die de rivier treffen.

[Lees verder over het toekennen van rechten aan bossen, rivieren en diersoorten](#)

Mooie voorbeelden van hoe het kan. Maar hoe kunnen we deze wederkerigheid structureel herstellen?

Vier principes voor het nieuwe kabinet

Ik raad het nieuwe kabinet aan om aan de regie te nemen en een aantal principes toe te passen die echt zoden aan de dijk kunnen zetten en al goed uitgewerkt zijn.

1. Beprijs in elk product de maatschappelijke kosten. Doe bijvoorbeeld inspiratie op bij True Price, een social enterprise die de echte prijs berekent van een banaan of

spijkerbroek.

2. Belast datgene waar je weinig van wilt en maak goedkoper waar je veel van wilt; verhoog de belasting op kapitaal en fossiele brandstoffen en verlaag deze op arbeid. Dit staat nauwkeurig uitgewerkt in het Deltaplan Belastingen voor een Circulaire en sociale economie.

3. Garandeer sociale zekerheid en vergroot gelijkheid, bijvoorbeeld met een basisinkomen en een hoger minimumloon.

4. Zet bedrijven aan om niet alleen hun eigen risico's en kansen te beheren, maar ook die van de natuur en samenleving. Ook dat kan met belastingen, creëer op zijn minst financiële *skin in the game*. De 'ketenverantwoordelijkheidswet' die begin maart is aangenomen door het Europees Parlement is een belangrijke voorzet om deze aanpak verder uit te bouwen in Nederland en in de EU.

Visie: een cruciaal sleutelverhaal

Toch zijn we er dan nog niet. Wat daarnaast nodig is om dit succesvol en met draagvlak te implementeren, is een visie, een cruciaal sleutelverhaal dat vertelt waarom dit nu nodig is. En het besef dat voor elk verhaal de juiste context nodig is om aan te slaan.

Die nieuwe sleutelverhalen zijn er al wel. Zoals 'you have stolen my dreams and my childhood' van Greta Thunberg en de 'doughnut economy' van Kate Raworth. Maar ze leiden tot nu toe nog niet tot de noodzakelijke drastische transitie. Daar zijn ze blijkbaar toch nog niet concreet, aansprekend en visueel genoeg voor en ze sluiten nog onvoldoende aan bij de huidige context.

Discussie over skin in the game

Ik stel daarom voor dat we naast de vier genoemde stappen een sleutelverhaal gaan vertellen over *skin in the game*. Dat datgene wat van waarde is voor de toekomst niet

langer te goedkoop of gratis is. En dat we een morele discussie gaan voeren over wederkerigheid, want daar hebben we het te weinig over. Terwijl we – mede dankzij Rutger Bregman – weten dat de meeste mensen deugen. Het is tijd daarnaar te handelen en het spel eerlijk te spelen. En om *all in* te gaan, om zelf de consequenties te dragen van onze beslissingen.

Dit opiniestuk verscheen gelijktijdig met de publicatie van Duurzaam Denkbeeld: 'Wat gij niet wilt dat u geschiedt...'